

Ключевые слова: древняя украинская литература, литературная герменевтика, публицистика, национальная самобытность, аристократизм.

Kolkutina Victoria. Ancient Ukrainian Literature in the Reception of D. Dontsov: Axiological Vector. It is studied in the article the assessments of representatives of ancient literature in the reception of D. Dontsov through the prism of the inherent for his thinking of the Nazi and hermeneutic ideas. On the material of the book "The Spirit of Our Antiquity", the national dimension of the literary hermeneutics of D. Dontsov is comprehended, which is inseparable from the national-centric positions of the past, that are set forth in the works of ancient Ukrainian literature. It is noted, that the prerequisites and circumstances of appearance of this Old East Slavic monuments are caused by the realities of historical actuality, in the tragic periods, when the national identity of the nation was affirmed. The publicist was close to these literary and aesthetic experiences, because they inspired his nation as an axial reaction that changes the being of a person, reveals his hermeneutic ability. The imagery system of images, that is isolated by the essayist was studied. It was revealed, that the bearers of the positive qualities of a particular special individuals, specific historical models, typed figures, descendants of the medieval elite, military-political and spiritual-intellectual aristocracy.

Key words: ancient Ukrainian literature, literary hermeneutics, publicism, national originality, aristocracy.

Стаття надійшла до редколегії
20. 11. 2017 р.

УДК 821.161.2-1.09

Надія Колошук

Аналіз окремого поетичного тексту (на прикладі вірша В. Свідзінського «Невже ми не вийдем з мороку книг?..»)

У статті пропонується методика аналізу окремого поетичного тексту, що містить 7 рівнів: 1) біографічно-текстологічний та тематичний, 2) образно-предметний; 3) лексично-образний; 4) фонетично-ритмічний та синтаксичний; 5) емоційно-образний та ідейно-образний; 6) композиційно-архітектонічний; 7) жанровий. Приклад – текст вірша В. Свідзінського «Невже ми не вийдем з мороку книг?..». Жодний алгоритм не може бути використаний механічно – питання за питанням, рівень за рівнем. У конкретному випадку, за законом герменевтичного кола, йдемо від того, що зрозуміло, до того, що в підтексті. Важливо не зруйнувати внутрішню цілісність тексту, пам'ятаючи про те, що «повний аналіз» – лише ілюзія, оскільки істинна поезія невичерпна у своїх смислах, і кожна нова вдала читацька / дослідницька інтерпретація відкриває перспективу для наступних.

Ключові слова: аналіз поетичного тексту, рівні аналізу, В. Свідзінський, ескапізм, вірш «Невже ми не вийдем з мороку книг?..», ілюзія повноти інтерпретації.

Постановка наукової проблеми та її значення. «Не забуваймо, що поет... завжди пише не дискретними “творами”, а, сказати б, “кластерами”, “тронами” творів... <...> ...Одиницею виміру поезії є не вірш, а книжка», – стверджує Оксана Забужко, посилаючись на багатьох поетів – «від Б. Пастернака до Ч. Мілоша й О. Паса» [2, с. 259]. Однак, щоб прочитати поетичну книжку, треба зрозуміти в ній кожен вірш – за законом відомого з давніх-давен герменевтичного кола. Важливо володіти методикою такого прочитання, використовуючи чи не всі відомі в літературознавстві методи: історико-літературні, компаративні, рецептологічні, віршознавчі, міфокритику та психоаналіз тощо. У своїй викладацькій практиці я користуюся давно виробленим алгоритмом, який містить 7 рівнів аналізу окремого поетичного тексту. Воднораз вони не можуть бути випробувані на окремому занятті – занадто багато часу потрібно, щоб обговорити всі аспекти змісту й поезики навіть невеличкої поезії. Із переліку вказаних нижче запитань щоразу вибираю мотивовані конкретним текстом, тобто ті, відповідаючи на які, пояснимо незрозуміле, розкриємо приховане в підтексті, відчуємо нероздільність форми і змісту.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Про різноманітні підходи та методологічні шляхи і методичні прийоми аналізу поезії літературознавці й учителі-філологи пишуть повсякчас. Прикладом може бути публікація «Студій одного вірша» (на прикладі сонета Лесі Українки «Дихання пустині») з матеріалів конференції, яку проводила кафедра теорії літератури та зарубіжної літератури факультету філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки в червні 2013 року. Кілька оригінальних спроб такого «перехресного» чи

«паралельного» дослідження попереджені теоретичним вступом Марії Моклиці «Поетичний текст як «провокація» методів його аналізу...» [див.: 8, с. 305–311].

Мета дослідження. Спробую показати, як працює обрана методика стосовно конкретного тексту – вірша В. Свідзінського, про який ішлося при іншому «круглому столі», на новій нашій конференції в 2015 році. На жаль, інші учасники обговорення не надали матеріалів для спільної публікації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Методика, яку я пропоную, становить наступний алгоритм:

1. **I рівень аналізу** – біографічно-текстологічний та тематичний. Звертаємо увагу на те, коли написаний / опублікований текст, до якої збірки / циклу він уміщений у виданнях. Як пов'язаний із суспільною атмосферою, з історичним часом, що його породили, були його тлом, ґрунтом? Чи пов'язаний текст з обставинами особистої долі автора? Чи розкриваються в ньому і як саме розкриті суспільно-політичні, побутові реалії, проблеми? Якщо їх нема, то чому – через свідому авторську настанову, належність автора до певного напрямку, школи чи через особливості індивідуально-авторського світогляду? А може, це особливість жанру (наприклад, деякі жанри допускають присутність «низьких» реалій, а інші їх уникають)... Якщо у тексті немає історичної, суспільної проблематики, то якій темі він присвячений – інтимній? філософській? У чому актуальність, значимість теми для читача? Якщо ж є зв'язок поезії з історичним часом, то в чому його актуальність? Чи можна означити тему вірша одним / кількома словами / реченням? Якщо ні, то чому виникають труднощі? Останнє запитання дає привід відчутти складність поетичного підтексту, його невичерпність і – як наслідок – відмінність між конкретикою прози та «нематеріальністю» поезії.

2. **II рівень – образно-предметний.** Як розкривається в тексті ліричний герой / ліричний суб'єкт / рольовий герой? Який він? Чим цікавий читачеві? А якщо його нема, то що розкривається – подія, настрої, картина, ідея? Які інші образи важливі в тексті? Як вони представлені – як образи-персонажі, образи-алегорії, символи, мотиви, пейзажі, предметні деталі, метафори? Якими словами / образними засобами вони означені? Які образні асоціації викликають?

3. **III рівень – лексично-образний.** Якими лексичними засобами розкрито образи вірша? Чи використано тропи? У чому їхнє функціональне значення? Яка особливість лексичного складу, стильового характеру лексики? Що це дає у розумінні змісту читачем?

4. **IV рівень – фонетично-ритмічний та синтаксичний.** Як ритмічна структура вірша впливає на вираження змісту? Який ритм і рима у вірші? Який зв'язок між ними та образно-емоційним / образно-інтелектуальним смислом? Як інтонація пов'язана з ритмом? Якими засобами (ритмічними, синтаксичними тощо) вона формується? Чи впливають на зміст образів фонетичні особливості мови (алітерації, асонанси, інші особливості звучання)? Які вони?

5. **V рівень – емоційно-образний, ідейно-образний.** Який настрої у вірші створено / виражено і якими засобами? Якщо вірш передає не настрої, а думку, ідею (до прикладу, в сонетах), то яку? Чим вона багатша за сформульовану звичайними словами? Які нюанси настрою (думки) передає вірш?

6. **VI рівень – композиційно-архітектонічний.** Яка композиційна структура вірша і як вона пов'язана зі змістом? Чи ділиться текст на строфи / на інші частини? Які вони? Як співвідносяться із традицією віршування? Чи бачимо зв'язок (безпосередній / прямий? опосередкований?) строфіки з розгортанням змісту, наповненням образів? Чи є в тексті повторювані або рамкові композиційні елементи (рефрени, окремі рядки, зачин і кінцівка, анафори, епіфори тощо) і яка їхня роль?

7. **VII рівень – жанровий.** Яка жанрова форма поезії – традиційна чи індивідуально-авторська? Якщо традиційна (ода, сонет, касида і т. п.), то чи відповідає всім канонічним нормам? Якщо є зміни, то які і як впливають на вираження авторського задуму? Чи впливає жанрова форма на виражений зміст? Як із ним пов'язана?

Вірш Володимира Свідзінського «Невже ми не вийдем з мороку книг?...» не надається для поверхового прочитання. Існує дві редакції цього тексту без заголовка, їх варто зіставити, спираючись на текстологічні дослідження Елеонори Соловей – упорядниці та коментаторки найповнішого на нинішній час зібрання поетових творів. Основний варіант такий:

*Невже ми не вийдем з мороку книг?
Де ми з тобою, де?
«Мені здається, ми в парк ідем,
Над нами віє лапятий сніг.*

*Парк і сніг на багато гін.
Ти – праворуч уклін.
Я – ліворуч уклін.
Вітер хилляє верхами ялин.
Ах, якби світ, милий світ
Та належав нашим творцям –
Художникам та митцям!..»
– Що ж би діялось? Дай одвіт.
«Не згасав би ніколи наряд
Весни і літа, о ні!
Верховець на буланім коні,
Не сваволив би листопад».
– Може бути. Та що нам по тім?
Ми – вигнанці на світі земнім.
Ми обоє – і я, і ти –
На сторінці забутій, в книзі товстій,
Серед віхоли, в самоті,
Будем вічно до парку іти.
«Правда, мила, що заметіль
Перебути нема нам надії.
Тільки все ж на дугасті вії
Падати снігові не давай.
Одганяй його помахом віяла,
Платівками віяла одбивай».
1934–1936 [6, с. 270]¹*

Цей вірш-діалог – напівуявна чи напівреальна розмова ліричного героя та його співбесідниці (герой називає її милою). Вона задає питання, він намагається відповісти, однак обоє не заспокоєні розмовою, оскільки відповіді на головне питання, яке хвилює обох – «Невже ми не вийдем з мороку книг?» – не знаходять чи її й нема. Сум'яття в душах співрозмовників передане через метафоричні та предметні образи – заметіль, кружляння парком: «Парк і сніг на багато гін», «...Будем вічно до парку іти», «...заметіль / Перебути нема нам надії».

На перший погляд, у вірші нема якогось складного підтексту. Виразно постають одухотворені образи природного світу, характерні для Свідзінського; ідеться про ескапістську позицію модерного митця, яка веде до відчуження і виливається у ностальгійне відчуття обраної самотності: «*Ми – вигнанці на світі земнім*». Перебування захоплених літературою митців із їхніми коханими-музами «...*На сторінці забутій, в книзі товстій*...» породжує меланхолійний настрій («...*Серед віхоли, в самоті*...»), але й певність своєї обраності: «*Ах, якби світ, милий світ / Та належав нашим творцям – / Художникам та митцям!*...».

Про ескапізм Свідзінського, який неодноразово виявлявся в його ліриці та породжував цілі цикли, стосовно цього вірша вже писали літературознавці Антоніна Тимченко [9], Наталія Ксьондзик [3], Світлана Матвієнко [5], і їхні міркування не викликають заперечень. А. Тимченко, зокрема, віднесла вірш до так званого дистантного (незібраного) циклу про вразливого ліричного героя, який найперше представляє творчість Свідзінського у просторі українського модернізму [9, с. 201–202]. Однак, на мою думку, зводити зміст вірша лише до настроїв ескапізму не випадає. До того ж це, по суті, «ескапізм навпаки»: персонажі-співрозмовники переймаються не тим, як втекти від реального світу у творчий – світ власної уяви й виплеканої нею краси, а як вийти з *мороку книг*.

Е. Соловей переконливо пояснила, наскільки небезпечним у 1930-х роках було свідомо обране поетом «запілля», у якому він жив і працював після 1927 року, що й викликало в його душі страх, непевність у майбутньому, гіркі передчуття [7, с. 465–467, 469, 471, 477]. Отже, вірш-

---

¹ Вірш входив у збірку «Медобір», підготовлену поетом до друку в кінці 1930-х років. Матеріал збірки частково був виданий у Львові напередодні війни під назвою «Поезії» (1940), але вірш туди не увійшов. Упорядник посилається на повоєнне еміграційне видання «Медобору». Див. «Коментарі» Е. Соловей [6, с. 550].

розмірковування на тему «поет і світ» має підставою екзистенційну ситуацію, тому й забарвлений трагічними екзистенційними мотивами та містить складний суспільно-історичний і біографічний підтексти – у тексті набагато більше неказаного, ніж висловленого.

Вірш Свідзінського звучить зовсім не декларативно, а сумовито й печально, є в ньому мотив тамованої тривоги чи страху перед зимовим холодом, віхлою, навіть перед милим *лапатим снігом*. Є й виразний мотив тривожної ніжності у стосунках співрозмовників, і невизначеності їхнього майбутнього. Розмова двох героїв – не то спроба заспокоїти одне одного, не то замовляння цієї тривоги. Жіночі питання звучать стурбовано й вимогливо: «*Де ми з тобою, де?*», «*Що ж би діялось? Дай одвіт*». Чоловічі відповіді натомість лунають невпевнено, адже замість відповідати на наполягання *милої*, ліричний герой пропонує зануритися в уявну красу зимового парку («*Мені здається, ми в парк ідем*»), втішитися бажаним: «*Ах, якби світ...*», «*Не згасав би ніколи наряд / Весни і літа, о ні!*». Врешті, уявне опредмечується, стає єдиною реальністю: герой просить кохану відганяти уявний сніг *помахом віяла*.

Щоб зрозуміти конкретну життєво-біографічну ситуацію, яка породила цей вірш, важливо звернути увагу на дату його створення і зіставити з біографічними даними про В. Свідзінського. Датування «1934-1936», яким вірш позначено, – зловісно-пророчисте. Це роки після страхітливого голодомору і перед новою хвилею жорстокого терору в Радянській Україні. Увесь цей час Свідзінський жив у Харкові, працював у редакціях (зокрема у місячнику «Червоний шлях») на скромних посадах. Постійно був невлаштований, самотній, обмежений у засобах фізичного існування – аж до недоїдання, загрози туберкульозу, хронічних депресій і перевтоми [див. докладніше: 7, с. 469–471].

За свідченням Оксани Линтваревої-Чикаленко, яка в молодості була знайома з поетом через свою троюрідну сестру – другу дружину Свідзінського Олену Володимирівну Кондратьєву, у 1927 році був укладений другий шлюб поета (звінчалися в церкві), але ненадовго: «дві люблячі душі» розійшлися через тугу Свідзінського за дочкою [див.: 4, с. 89]. Про стосунки закоханої пари мемуаристка згадує, що в їхньому спільному житті «сповнена любови, духовних пошуків обстановка притягала», але «спілкуватися з ними мені було нелегко: вони постійно читали один одному й разом вірші: були просто переповнені ними, часто й розмовляли рядками поезій і своїх, і чужих» [там само, с. 88–89].

У 1933 р. померла перша дружина Свідзінського, мати його єдиної доньки Мирослави; фактично їхній шлюб розпався набагато раніше, але для поета ця смерть була важкою втратою. Стосовно другої дружини мемуаристка подає свідчення, що Олена Кондратьєва бачилася зі Свідзінським після тривалої розлуки (будучи заміжною за іншим чоловіком і живучи у Воронежі) – «під час фінської війни»; зустріч відбулася в Шевченківському парку Харкова на очах у мемуаристки: «Я з Олениною дочкою сиділа на одній лавці, а В. Ю. з Леною – навпроти. Про що розмовляли ці дві поетичні й люблячі душі – не знаю, але, розмовляючи, вони трималися за руки і плакали» [там само, с. 89].

Із мемуарного нарису О. Линтваревої-Чикаленко постає ситуація міжособистісних стосунків та образ жінки, які могли бути прообразами вірша «Невже ми не вийдем з мороку книг?..». Про це свідчать і трансформації віршового тексту. Перший варіант суттєво відрізнявся (передусім формулюванням головного питання – воно звучало обнадійливіше):

– *Невже ми вийшли з п'ятьми книжок?*
Де ми з тобою, де?
 – *Під парасолькою в парк ідем,*
Навколо крутить сніжок.
     Парк і сніг на багато гін,
     Ти – праворуч уклін,
     Я – ліворуч уклін,
     Шум обтягає верхівки ялин.
 – *О, тепер нам надовго печаль!*
Ні зорі розписна емаль,
Ні поширена світлом даль...
 – *Правда, надовго печаль!*
     – *Ах, якби світ, милий світ*
     Та належав випадком нам –

Художникам і майстрам!
– Що ж би діялось? Дай одвіт.
– Не згасав би так швидко наряд
Весни і літа, о ні!
Верховець на строкатім коні,
Не сваволив би листопад.
– Та одначе була б зима?
– Я гадаю... була б.
І зима,
І місто в снігу, і даль,
Обтулена млою, і жаль...
Ну, і ти, і шубка твоя,
І ліворуч від шубки я .
– То, як бачу, – віддай же поклін, –
Не зайшло б особливих змін.
А тепер ми з тобою де?
– Під парасолею в парк ідем.
Тільки ти на дугасті вії
Падати снігові не давай.
Одганяй його помахом віяла,
Платівками віяла одбивай. (1934) [6, с. 442]¹

Як бачимо, було більше конкретних, предметно-чуттєвих деталей, вони робили розмову двох ближчою до реальної ситуації – прогулянка двох у парку. Зокрема, частина репліки героїні – «...віддай же поклін...» – стосується, очевидно, зустрічних знайомих, з якими пара, йдучи алеєю й розмовляючи між собою, мусить чемно привітатися у відповідь на їхнє привітання поклоном. Але головні природні образи – парк і сніг, ялини й зима, вершник-листопад (не такий апокаліптично-грізний, бо кінь був *строкатим* – просто уособлював осінні барви парку) – та головні настроєві мотиви (сумовита тривога, непевність майбутнього) залишилися ті ж самі. Дещо змінилася ритмомелодика, розбивка на рядки і строфи, розділові знаки на позначення прямої мови в репліках. В остаточному варіанті немає поділу на 4-рядкові строфи, а кількість рядків суттєво зменшилась: із 35-ти до 28-ми.

Насамперед в обох варіантах заворожує образний світ – одухотворені природні образи: вітер, лапатай сніг, парк, ялини. Поет уводить у реальний простір і персоніфікованого фантастичного персонажа: «*Верховець на буланім коні, / Не сваволив би листопад*». Чарівний вершник пов'язаний зі згасанням *наряду* весни і літа, тим самим асоціюється з темними силами мороку, із холодом зими, що з нього герої хотіли би вирватися, але не мають на те надії – лише сподівання і безсилі нарікання. Очевидно, Свідзінський, якого сучасники згадували як надзвичайно делікатну, тиху, інтелігентну людину, не розумів до кінця, що діється навколо, і не збирався про це писати. Однак не міг і вдовольнитися чарами творчої уяви. Його внутрішня тривога вилася в рядки, де власний книжковий світ постає *морок*, з якого, з його *забутих* сторінок *товстої книги*, хочеться вийти до живого, справжнього, хоча й холодного світу.

Неординарну поведінку попередника-модерніста слушно прокоментував у своєму есеї про нього Володимир Базилевський, згадуючи як приклад і вірш «Невже ми не вийдем з мороку книг?..»: «Не знайти іншого поета, який неприсутність у своєму часі довів, сказати б, до такої міри досконалості. І при тому без жодних вольових зусиль. Без демонстрації різких жестів. Не декларуючи опору і неприйняття. Було ж те й інше. Але на рівнях генетичному і духовному. <...> Здиблювалася земна кора, репала від тектонічних струсів, ґрунт вислизав з-під ніг, зростали норми відстрілу людей, вимирали села, а цей дивовижний, ні на кого не схожий пустельник перекладав античних поетів і як Франциск Асизький звертався до всього суцього поіменно...<...> ...бо за вдачею був людиною поміркованою, лагідною, не дуже впевненою у собі. Є два види дисидентства: зовнішнє, яке вимагає публічного жесту, і дисидентство як органічна форма існування. Свідзінський – органічний, хоч і латентний дисидент. У цьому немає протиріччя. Він дисидент уже тому, що пантеїст. Його стосунки

¹ Текст поданий у порядку розділі «Інші редакції».

з природою – стосунки з Абсолютом у демонічну епоху богопоборювання» [1]. Ми знаємо, яку жадливу ціну заплатив поет за своє «латентне дисидентство» і внутрішню свободу...

Звернімо увагу на ритмомелодійні особливості вірша. І в початковому, і в остаточному варіанті в основі ритмомелодики – гнучкий 3-4-іктовий павзник із постійно варійованим порядком римування: кільцеву риму перших чотирьох рядків змінює чотирикратний повтор рими у наступних, потім двічі повторюється кільцеве римування на вісім рядків, далі – парна рима у двох рядках, знову кільцева у чотирьох, один неримований рядок (23-й – в остаточному тексті), ще раз парна рима, і в останніх трьох рядках – оповита зі ще одним неримованим рядком (передостаннім 27-м). Кількість складів у рядках в остаточному тексті змінюється від 6 до 11, кількість іктів – від 2 до 5, але 2 і 5 трапляються лише по одному разу. Усього в останньому варіанті 15 рим на 28 рядків. 9-й і 16-й рядки виділені ритмічно (найбільшою і найменшою кількістю іктів), а 23-й і 27-й – неримованими клаузулами. Очевидно, таким способом митець інтуїтивно позначив повороти фабули в розвитку ліричного конфлікту: «(9) *Ах, якби світ, милий світ...<...>* (16) *Не сваволив би листопад. <...>* (23) *Правда, мила, що заметіль... <...>* (27) *Одганяй його помахом віяла...»*. Ніби розставив тривожні чотири акценти у заворожливому кружлянні тужливо-ніжної мелодії. Його герої не сподівалися вирватись із демонічних чарів, але трималися за руки і плекалі слабку надію уберегтись від гіпнотичної влади зими і небуття...

Висновки. Аналіз окремого вірша важливий тим, що дає можливість прочитати текст саме як поезію – вдумливо розкриваючи нюанси, які говорять стільки, що й найрозлогіша проза не здатна сказати (бо не завжди можна знайти точні слова передчуттю, прозрінню, тривозі...). Зрештою, у прози інші завдання й інші можливості. Поезія ж акцентує миттєвості, які бажано відчутти, і значущі не лише як факт конкретного переживання, а як вияв універсальних аспектів людського існування. Неповторні поетичні образи сприймаються не лише свідомістю, а й підсвідомістю читача – зачаровують, викликають складні почуття, навіюють настрої, що їх неможливо раціонально пояснити. Однак далеко не кожен читач і не завжди має змогу сприймати надзвичайну насиченість поетичного тексту. Практично кожна талановита поезія вимагає тактовних і доречних коментарів.

Запропонований алгоритм аналізу, як бачимо, не може бути використаний механічно – питання за питанням, рівень за рівнем. Насправді в конкретному випадку йдемо від того, що зрозуміло, що на видноті, до того, що в підтексті та на глибині. Важливо не зруйнувати внутрішню цілісність тексту, не «вбити алгеброю гармонію», пам'ятаючи про те, що «повний аналіз» – лише ілюзія, оскільки поетичний текст насправді невичерпний у своїх смислах, і кожна нова читацька / дослідницька інтерпретація відкриває перспективу для наступних.

Джерела та література

1. Базилевський В. Володимир Свідзінський (1885–1941). Ловець невидимого і неможливого [Електронний ресурс] / Володимир Базилевський // Слово просвіти : всеукраїнський культурологічний тижневик (офіційний сайт). – Режим доступу : <http://slovoprosvity.org/2012/06/> (27.04.2016).
2. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – 2-е вид., випр. – К. : Факт, 2007. – 640 с. – (Сер. «Висока поліція»).
3. Ксьондзик Н. Весняне розцвітання Свідзінського [Електронний ресурс] / Наталія Ксьондзик // ЛітАкцент. 20.04.2011. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2011/04/20/vesnjane-rozcvitannja-svidzinskoho/> (27.04.2016).
4. Линтварева-Чикаленко О. Був поетом професійним / Оксана Линтварева-Чикаленко // Кур'єр Кривбасу. – 2001. – Січень. – С. 86-90.
5. Матвієнко С. Пам'ятати усе [Електронний ресурс] / Світлана Матвієнко // Література плюс. № 5 (30) липень 2001 р. – Режим доступу : <http://archive.org.ua/archive/2008-01-12/aup.iatp.org.ua/litplus/lit30.php> (27.04.2016).
6. Свідзінський В. Твори : у 2 т. Т. 1 : Поетичні твори / Володимир Свідзінський ; упоряд., комент. та ст. Е. Соловей. – К. : Критика, 2004. – 584 с. – (Сер. «Відкритий архів»).
7. Соловей Е. «Роботи і дні» поета / Елеонора Соловей // Свідзінський В. Твори : у 2 т. Т. 1 : Поетичні твори. – К. : Критика, 2004. – С. 447–516.
8. Студії одного вірша: Леся Українка, «Дихання пустині» (матеріали круглого столу, семінар «Мова і вірш», 20-21 червня 2013 р., СШУ імені Лесі Українки) / Марія Моклиця, Вікторія Соколова, Наталія Костенко та ін. // Волинь філологічна: текст і контекст. Вип. 16 : Мова і вірш : зб. наук. праць. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2013. – С. 305–346.
9. Тимченко А. Ліричний цикл як об'єкт літературознавчого осмислення (на матеріалі художньої циклізації у творчості В. Свідзінського) / Антоніна Тимченко // Віршознавчі студії : зб. наук. праць

конференції «Українське віршознавство XX – початку XXI століть. Здобутки і перспективи розвитку» [21 вересня 2009 року] / упорядники Н. В. Костенко, Я. В. Ходаківська. – К. : б. в., 2010. – С. 193–204.

Колошук Надежда. Анализ отдельного поэтического текста (на примере стихотворения В. Свидзинского «Неужели мы не выйдем из тьмы книг?..»). В статье предложена методика анализа отдельного поэтического текста, включая 7 уровней комментария: 1) биографически-текстологический и тематический, 2) образно-предметный, 3) образно-лексический, 4) фонетико-ритмический и синтаксический, 5) эмоционально-образный и идейно-образный, 6) композиционно-архитектонический, 7) жанровый. Пример для анализа – текст стихотворения В. Свидзинского «Неужели мы не выйдем из тьмы книг?..». Ни один алгоритм анализа не может быть использован механически – вопрос за вопросом, уровень за уровнем. В конкретном случае, исходя из закона герменевтического круга, идём от того, что в тексте понятно, к тому, что в подтексте. Важно не нарушать внутреннюю целостность текста, памятуя о том, что «полный анализ» – лишь иллюзия, поскольку истинная поэзия неисчерпаема в своих смыслах, и каждая новая удачная читательская / исследовательская интерпретация открывает перспективу последующих.

Ключевые слова: анализ поэтического текста, уровни анализа, В. Свидзинский, эскапизм, стихотворение «Неужели мы не выйдем из тьмы книг?..», иллюзия полноты интерпретации.

Koloshuk Nadiya. Analysis of Separate Poetic Text (for Example of V. Svidzinskiy's Poem "Really will we not go out from darkness of books?")

In the article speech goes about methodology of analysis of separate poetic text. It is offered 7 levels of analysis: 1) textual criticism plus biographic and thematic analysis, 2) figuratively-subject analysis, 3) lexically-figurative analysis, 4) phonetic-rhythmic and syntactic analysis, 5) emotionally-figurative and ideological-figurative analysis, 6) composition-architectonic analysis, 7) analysis of genre. For example there is poem of V. Svidzinskiy "Really we will not go out from darkness of books?". However a single algorithm cannot be used mechanically – question after a question, level after a level. In concrete case, by law of hermeneutics circle, we go from that we are clear, to that is in an implication. It is important because not to prang internal text integrity, remembering about that a "thorough analysis" is only illusion, because veritable poetry inexhaustible in its senses and the every new successful reader's interpretation and research interpretation opens a prospect for the following.

Key words: analysis of poetic text, levels of analysis, V. Svidzinskiy, escapism, poem "Really we will not go out from darkness of books?", illusion of complete interpretation.

Стаття надійшла до редколегії
14. 03. 2017 р.

УДК 821.161.2-1.09(477.82)

Лілія Лавринович

«Сад земних насолод» Світлани Кирилюк у контексті метафізичної традиції: медитації на тему часу та проминання

Стаття присвячена аналізу поетичної збірки сучасної української поетеси С. Кирилюк «Сад земних насолод». Поетика збірки вписується в контекст метафізичної традиції у світовій літературі. Для неї характерні символіко-алегоричний спосіб творення образів, що зображають духовне через посередництво матеріального; багаторівнева система інтертекстуальних відсилань; наявність особливого типу метафори – концепту та ін. Базові для метафізичної поезії мотиви часу та проминання є у збірці С. Кирилюк наскрізними, вони реалізовані через розлогу систему різних типів метафоричного мовлення, які детально аналізуються, насамперед, на ідейно-змістовому рівні.

Ключові слова: метафізична поезія, сучасна українська лірика, образ часу, мотив проминання, інтертекстуальність, міфопоетика, метафора, концепт.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Свого часу Г. Башляр назвав поезію миттєвою метафізикою, адже в короткому поетичному тексті авторів належить висловити все одночасно – своє бачення весесвіту і таємниць людської душі, особистість і предмет [1, с. 346]. На думку філософа, метафізичне – атрибут будь-якої поезії. З огляду на таке потрактування, термін «метафізична поезія» здобуває плеонастичний характер. Але ця «подвійна